

Ulkomailla työskentely, työttömyysturva ja liiton jäsenmaksu

Sisällysluettelo

1. Yleistä

- 1.1 Työttömyysturva Suomessa
- 1.2 Työttömyysturva ja työ ulkomailla
- 1.3 Ennen kuin matkustat
- 1.4 Liiton jäsenmaksu

2. Työskentely EU/ETA – maissa paikallisen työnantajan palveluksessa

- 2.1 Sääntelyn piiriin kuuluvat valtiot
- 2.2 Työttömyysvakuutukset työnteon aikana
- 2.3 Aikaisempien työskentelykausien hyväksi lukeminen
- 2.4 Paluu Suomeen YLI vuoden kestäneen työnteon jälkeen
- 2.5 Paluu Suomeen ALLE vuoden kestäneen työnteon jälkeen
- 2.6 Työnhaku EU/ETA – maassa
- 2.7 Liiton jäsenmaksu

3. Työskentely Pohjoismaissa paikallisen työnantajan palveluksessa

- 3.1 Paluu Suomeen alle viisi (5) vuotta kestäneen työnteon jälkeen
- 3.2 Liiton jäsenmaksu

4. Lähetetty työntekijä

- 4.1 Kuka katsotaan lähetetyksi työntekijäksi
- 4.2 Kenen ei tarvitse hakea erillistä päätöstä Kelalta
- 4.3 Liiton jäsenmaksu

5. Työskentely valtioiden välisissä järjestöissä ulkomailla

- 5.1 Kansainvälisessä järjestössä työskentelevää koskevat erityisohjeet
- 5.2 Liiton jäsenmaksu

6. Työskentely EU / ETA – maiden ulkopuolella paikallisen työnantajan palveluksessa

- 6.1 Kuuluminen Suomen työttömyysturvan piiriin
- 6.2 Liiton jäsenmaksu

7. Rajatyöntekijät

- 7.1 Määritelmät
- 7.2 Rajatyöntekijän työttömyysturva
- 7.3 Muun kuin rajatyöntekijän työttömyysturva
- 7.4 Esimerkki
- 7.5 Liiton jäsenmaksu

8. Lisätietoja

1. Yleistä

1.1 Työttömyysturva Suomessa

Ansiosidonnaisen päivärahan saannille on Suomessa seuraavat edellytykset:

- 1) Ensimmäinen edellytys työttömyyspäivärahan saannille on, että henkilö on ilmoittautunut Suomessa oman asuinpaikkansa TE-toimistoon (entinen työvoimatoimisto) työnhakijaksi ja on työmarkkinoiden käytettävissä; toisin sanoen estettä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle ei saa olla. Työttömyysetuutta voidaan maksaa aikaisintaan ilmoittautumispäivästä lähtien.
- 2) Ansioon suhteutettuun työttömyyspäivärahaan on oikeus työttömyyskassan jäsenellä, joka on ollut vähintään 8 lähinnä edellistä kuukautta vakuutettuna (=liiton jäsenenä) ja joka on vakuutettuna ollessaan täyttänyt työttömyysturvalain edellyttämän työssäoloehdon.
- 3) Työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 28 lähinnä edellisen kuukauden aikana ollut vähintään 34 viikkoa sellaisessa työssä, jossa työaika on kunakin viikkona ollut vähintään 18 tuntia ja palkka on työehtosopimuksen mukainen. Jollei työalalla ole työehtosopimusta, on palkan oltava kokoaikatyössä vähintään 1.103 euroa kuukaudessa (vuonna 2012).

Jos vakuutettu on ollut poissa työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä yli kuusi (6) kuukautta tai työskenneilty työttömyysturvalaissa tarkoitettuna yrittäjänä yli 18 kuukautta, hänelle ei makseta ansioon suhteutettua päivärahaa ennen kuin hän on täyttänyt poissaolon jälkeen uudelleen työssäoloehdon kassan jäsenenä. Hyväksyttäviä syitä olla pois työmarkkinoilta ovat mm. opiskelu, sairaus ja hoitovapaa.

Opiskelijat voivat kerätä 34 viikon työssäoloehto maksamalla jäsenmaksuja jo opiskeluaikana tehdyistä töistä (esim. kesätyöt) ja liittymällä näin työttömyyskassan jäseneksi. Oikeus työttömyysturvaan alkaa kuitenkin vasta sen jälkeen kun kokopäivätoimiset opiskelut päättyvät.

1.2 Työttömyysturva ja työ ulkomailla

Ensimmäinen pääsääntö on, että suomalaisia työttömyyspäivärahoja (sekä peruspäiväraha että ansiosidonnainen) maksetaan vain Suomessa oleskelevalle työttömälle. Poikkeuksena on kolmen (3) kuukauden työnhaku jossain EU / ETA-maassa (katso EU / ETA – maat jäljempänä).

Itse ulkomaantyöskentely vaikuttaa puolestaan suomalaisen työttömyyspäivärahan ansaintaan seuraavasti:

- 1) Vaadittua työssäoloehto (34 viikkoa) kerryttävät:
 - EU/ETA-maassa (ml. kaikki Pohjoismaat) paikallisen työnantajan palveluksessa tehty työ
 - Lähetettynä työntekijänä tehty työ
- 2) Työssäoloehdon perusteena olevaa tarkastelujaksoa (28 kuukautta) pidentävät:
 - Ulkomailla tapahtuva työskentely YK:ssa tai sen erityisjärjestöissä taikka muussa kansainvälisessä järjestössä, jonka toimintaan Suomi osallistuu. Tarkastelujaksoa voidaan tällöin pidentää enintään seitsemän (7) vuotta.
 - Työskentely ns. kolmannessa maassa, jota ei kansainvälisten sopimusten mukaan voida lukea hyväksi Suomen työttömyysturvajärjestelmässä. Edellytyksenä on, että työtä on tehty siinä määrin ja palk-

kaa maksettu niin paljon, että vastaava työ Suomessa kelpaisi työttömyysturvalain mukaiseen työsäolooltoon. Tarkastelujaksoa voidaan pidentää enintään yhdellä (1) vuodella.

1.3 Ennen kuin matkustat

Kun haluat lähteä toiseen EU/ETA-maahan etsimään tai tekemään työtä, on tärkeää ottaa ennen lähtöä yhteyttä työttömyysvakuutusta hoitaviin viranomaisiin sekä Suomessa että kohdemaassa.

Kohdemaan viranomaisilta saat tietää, mikä on tilanteesi siellä jäädessäsi mahdollisesti työttömäksi. Suomen viranomaiset selvittävät sinulle, mikä tilanteesi on palatessasi takaisin.

Työttömyysvakuutusta koskevista EU- ja ETA-sopimusten ja Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen säännöksistä saat Suomessa lisätietoja omasta työttömyyskassastasi, Eläketurvakeskuksesta tai Kelasta.

Työttömyysturvassa menettää työssäolohtonsa, mikäli on poissa työmarkkinoilta yli kuusi (6) kuukautta ilman hyväksyttävää syytä. Tämä koskee myös esimerkiksi tilanteita, joissa puoliso työllistyy ulkomailla ja toinen puoliso lähtee mukaan ilman, että hän työllistyy tai hänellä on hyväksyttävä syy olla poissa työmarkkinoilta (alle 3-vuotiaan lapsen hoito, opiskelu).

1.4 Liiton jäsenmaksu

Liiton jäsenmaksu porrastuu ulkomaan työn tapauksissa jäljempänä esitetyllä tavalla sen mukaan, missä määrin jäsen voi hyödyntää liiton jäsenetuja. Alennusta haetaan 3 kuukautta (ns. omavastuu-aika) olosuhteen alkamisen jälkeen. Alennus myönnetään tällöin kuitenkin olosuhteen koko kestoajalta.

2. Työskentely EU/ETA – maissa paikallisen työnantajan palveluksessa

2.1 Sääntelyn piiriin kuuluvat valtiot

EU-maat: Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Iso-Britannia ja Pohjois-Irlanti (ei Kanaalin saaria: Alderney, Guernsey, Jersey ja Man), Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska (ei Tyynenmeren saaria), Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska (ei Grönlanti), Tshekin tasavalta, Unkari, Viro. HUOM! Työttömyysturvaa koskevat säännökset pätevät myös 1.5.2004 ja 1.1.2007 EU:hun liittyneissä jäsenmaissa.

ETA-maat: Islanti, Liechtenstein, Norja & EU-maat

Sveitsi: Sveitsi ei kuulu EU / ETA – maihin, mutta **ns. vanhojen** EU-maiden ja sen välillä noudatetaan vuonna 2002 tehtyä henkilöiden vapaata liikkumista koskevaa sopimusta, joka kattaa myös työttömyysturvan tässä kohdassa esitetyllä tavalla.

2.2 Työttömyysvakuutukset työnteon aikana

Työntekijän tulee pääsääntöisesti olla vakuutettuna työskentelymaassa ja työttömyystilanteessa työttömyysturvan maksaa työskentelymaa. Työntekijän on siis kuuluttava kyseisen maan työttömyysvakuutukseen. Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa on vapaaehtoinen työttömyyskassojen hoitama työttömyysvakuutus, mikä edellyttää liittymistä alan työttömyyskassaan. Muissa maissa on yleinen työttömyysvakuutus, jolloin työssä olevat ovat automaattisesti sen piirissä.

2.3 Aikaisempien työskentelykausien hyväksi lukeminen

Jos työntekijä jää työskentelymaassa työttömäksi ennen kuin työttömyysetuuksien saamiseen tarvittava työssäoloaika on tullut täyteen, voi lukea hyväksi vakuutus- ja työskentelykausia toisista EU/ETA-maista. Työttömyysetuuksien saamiseen tarvittava aika vaihtelee maittain.

Vakuutus- ja työskentelykausien todistamiseen tarvitaan todistus, jonka henkilö saa Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa omasta työttömyyskassastaan. Muissa EU/ETA-maissa todistuksen antaa yleensä työvoimaviranomainen.

2.4 Paluu Suomeen YLI vuoden kestäneen työnteon jälkeen

Yli vuoden ETA/EU-maassa työssäolon jälkeen Suomeen palatessa vaaditaan 4 viikkoa työssäoloa, joka palauttaa oikeuden ansioon suhteutettuun päivärahaan. Päiväraha määritellään Suomessa tehdyn **vähintään** 4 viikon työn palkan perusteella.

HUOM! Vuoden määräaikaan lasketaan myös kohdassa 2.6 käsitelty kolmen kuukauden työnhaku EU / ETA-maassa.

2.5 Paluu Suomeen ALLE vuoden kestäneen työnteon jälkeen

Enintään yhden vuoden tilapäisessä työskentelyssä toisessa EU/ETA-maassa EI edellytetä 4 viikon työssäoloa paluun jälkeen. Päiväraha määritellään tällöin ulkomaantyön palkan perusteella.

2.6 Työnhaku EU/ETA -maassa

Suomalaisella työttömällä on oikeus lähteä kolmeksi kuukaudeksi työnhakuun EU- ja ETA-maihin ja samalla säilyttää suomalainen työttömyyspäiväraha. Päivärahaoikeus ulkomaantyöhaun aikana on sekä työntekijällä että itsenäisillä ammatinharjoittajilla. Ennen lähtöään suomalaisen pitää olla kotimaassa kokonaan työttömänä työnhakijana neljä viikkoa. Työnhakijan on ilmoitauduttava kohdemaan työnvälitykseen työnhakijaksi seitsemän päivän kuluessa. Työttömyysturvaa maksetaan ulkomaille korkeintaan kolmen kuukauden ajan. Jos työtä ei löydy, työttömyysturvan säilyttämiseksi Suomeen on palattava **kolmen kuukauden sisällä**.

Kun henkilö lähtee ulkomaille, hänen on ilmoitettava ulkomaan työhausta TE-toimistoon ja hankittava todistus. Suomessa työttömyyskassa antaa lomakkeen pyynnöstä jäsenilleen ja Kansaneläkelaitoksen toimisto muille kuin kassan jäsenille.

2.7 Liiton jäsenmaksu

Mikäli työskentelee EU/ETA-maassa paikallisen työnantajan palveluksessa, työttömyysturva myös hoidetaan paikallisesti ja jäsen voi hakea liitosta alennettua jäsenmaksua, joka on puolet normaalista (vuonna 2012 144 euroa).

3. Työskentely Pohjoismaissa paikallisen työnantajan palveluksessa

Pohjoismaat kuuluvat EU/ETA-maihin, joten niiden kohdalla pätevät em. säännöt sekä seuraava lisäys.

3.1 Paluu Suomeen alle viisi (5) vuotta kestäneen työnteon jälkeen

Pohjoismaista viiden vuoden aikana takaisin Suomeen palaavilla on oikeus Suomen sosiaaliturvaan ilman 4 viikon työssäoloa. Tämä edellyttää, että ennen Suomesta lähtöä hakija on ollut kassan jäsen tai saanut peruspäivärahaa. Vakuutuskaudet toisesta Pohjoismaasta lasketaan työssäoloaikaan. Päiväraha Suomessa määritellään vähintään 34 viikon palkkatulosta ennen työttömyyttä. Maksetut työttömyyspäivärahat lasketaan mukaan 500 päivän enimmäismaksuaikaan. Edellytyksenä on, että siirtyminen toisen Pohjoismaan työttömyysvakuutusjärjestelmän piiristä Suomen työttömyyskassaan tapahtuu 8 viikon kuluessa.

3.2 Liiton jäsenmaksu

Mikäli työskentelee pohjoismaassa paikallisen työnantajan palveluksessa, työttömyysturva myös hoidetaan paikallisesti ja jäsen voi hakea liitosta alennettua jäsenmaksua, joka on puolet normaalista (vuonna 2012 144 euroa).

4. Lähetetty työntekijä

Suomesta lähetetty työntekijä, jonka työsuhde suomalaiseen työnantajaan on voimassa koko ulkomaan työskentelyn ajan ja, joka on hakenut Suomen sosiaalivakuutuksen piiriin kuulumista Eläketurvakeskukset tai Kelalta, kuuluu suomalaisen työttömyysturvan piiriin ja työ voidaan lukea työssäolohtoon.

4.1 Kuka katsotaan lähetetyksi työntekijäksi

Lähetettynä työntekijänä pidetään henkilöä:

- jonka suomalainen työnantaja lähettää ulkomaille ja maksaa palkan tuolta ajalta
- joka tekee palkkatyötä
- joka kuuluu kotimaan sosiaaliturvan piiriin. Työntekijän on pitänyt välittömästi ennen lähtöä tosiasiallisesti asua Suomessa tai kuulua maamme sosiaaliturvalainsäädännön piiriin. Työnantajan on maksettava sosiaalivakuutusmaksut Suomeen.
- jonka ulkomaan sijoitus kestää enintään yhden vuoden. Eri hakemuksesta voi saada päätöksen kuulumisesta 1 - 5 vuotta kestävästä ulkomaantyön ajan Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin. Päätöksen antaa joko Eläketurvakeskus (EU/ETA – maat sekä sosiaaliturvasopimuksen nojalla Israel, Kanada, Sveitsi, Chile, Australia ja Yhdysvallat) tai Kansaneläkelaitoksen Ulkomaan yksikkö.

4.2 Kenen ei tarvitse hakea erillistä päätöstä Eläketurvakeskukset / Kelalta

Erillistä päätöstä ei tarvitse hakea:

- Suomen edustustoon lähetetty suomalainen, joka on ollut Suomessa vakuutettu sekä päätoimisesti työskentelevä paikalta palkattu, joka on ollut Suomessa vakuutettu.
- Suomen valtion päätoimisessa palveluksessa ulkomailla työskentelevä suomalainen
- suomalaisen työnantajan palveluksessa oleva suomalainen, jolla diplomaatteihin verrattavat etuoikeudet ja -vapaudet
- mukana seuraavat, ei työskentelevät perheenjäsenet

4.3 Liiton jäsenmaksu

Normaali jäsenmaksu (vuonna 2012 288 euroa).

5. Työskentely valtioiden välisissä järjestöissä ulkomailla

Työskentelyä kansainvälisen järjestön palveluksessa ei lasketa työssäoloeseen, mutta sen sijaan työskentelyaika katsotaan 28 kuukauden tarkastelujaksoa pidentäväksi ajaksi. Tarkastelujaksoa voidaan tällä perusteella pidentää enintään seitsemän (7) vuotta.

Kyseeseen tulevat sellaiset järjestöt, joiden toimintaan Suomen valtio osallistuu: esim. YK ja sen alajärjestöt (esim. UNESCO ja UNICEF), EU, Euroopan neuvosto, GATT, Pohjoismaiden neuvosto, OECD, Maailmanpankki.

5.1 Kansainvälisessä järjestössä työskentelevää koskevat erityisohjeet

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön antamien erityisohjeiden mukaan valtioiden välisessä kansainvälisessä järjestössä palveluksessa oleva:

- katsotaan Suomessa asuvaksi
- suomalaisen työttömyyskassan jäsenmaksu on maksettava työttömyysturvan säilyttämiseksi
- valtioiden välisen järjestön palveluksessa tehty työ ei kerrytä työssäoloa vaan pidentää yksinomaan tarkastelujaksoa
- Suomeen paluun jälkeen päiväraha määrätään ennen lähtöä Suomessa ansaitun palkan perusteella (ei siis kansainvälisen järjestön maksaman palkan perusteella), **jos henkilö jää järjestön palveluksesta työttömäksi**
- työnhakijaksi ilmoittautumisen ja töiden välillä ei saa olla poissa työmarkkinoilta yli 6 kk ilman hyväksyttävää syytä
- Määräykset koskevat **määräaikaisia** työsuhteita. (Mikäli työsuhde on vakinainen, määräytyy työttömyysturva siitä riippuen, missä maassa työskentelee.)

5.2 Liiton jäsenmaksu

Mikäli jäsen työskentelee ulkomailla kansainvälisen järjestön palveluksessa jäsen voi hakea liitosta alennettua jäsenmaksua, joka on puolet normaalista (vuonna 2012 144 euroa).

6. Työskentely EU / ETA – maiden ulkopuolella paikallisen työnantajan palveluksessa

Lähtökohtana on, että työskentely ei-sopimusmaassa (= muut kuin EU / ETA – maat ja Sveitsi) ei 1) kerrytä vaadittua työssäoloehdotta eikä 2) pidennä työssäoloehdon tarkastelujaksoa.

6.1 Kuuluminen Suomen työttömyysturvan piiriin

Ei-sopimusmaassa työskennellyt henkilö voi kuulua Suomen työttömyysturvan piiriin seuraavissa tapauksissa:

- Jos henkilö on työskennellyt ei-sopimusmaassa korkeintaan 12 kuukautta, työttömyyskassa tarkastaa, onko hän säilyttänyt kassan jäsenyytensä. Mikäli se on säilynyt ja vaadittu 34 viikon työssäoloehto on hankittu Suomessa ennen lähtöä, päivärahaoikeus on kunnossa. Päiväraha määräytyy ennen ulkomaille lähtöä vallinneen tilanteen mukaan.
- Jos työskentely on kestänyt yli 12 kuukautta, työttömyyskassa pyytää Kelalta lausunnon, voidaanko henkilöä pitää "Suomessa asuneena ulkomaantyöskentelyn aikana". Jos Kela katsoo, että hakija on ollut "Suomessa asuva" ja jos 34 viikon työssäoloehto löytyy TE-toimistoon ilmoittautumista edeltävän 28 kuukauden sisältä, hän saa työttömyyspäivärahaa.

Jos Kela ei pidä hakijaa "Suomessa asuneena", hänen on täytettävä vaadittu työssäoloehto ennen kuin hän voi saada työttömyyspäivärahaa.

Henkilö katsotaan Suomessa asuvaksi jos hänellä on Suomessa varsinainen asunto ja koti sekä että hän muutoinkin pääasiallisesti jatkuvasti oleskelee Suomessa.

6.2 Liiton jäsenmaksu

Mikäli työskentelee sopimuksettomassa maassa paikallisen työnantajan palveluksessa yli vuoden, jäsen voi hakea liitosta alennettua jäsenmaksua (vuonna 2012 60 euroa). Mikäli työskentely kestää korkeintaan vuoden, säilyy työntekijä suomalaisen työttömyysturvajärjestelmän piirissä ja myös liiton jäsenmaksu on normaali (vuonna 2012 288 euroa).

7. Rajatyöntekijät

7.1 Määritelmät

rajatyöntekijä = Henkilö, joka asuu muussa maassa kuin työskentelymaassa ja palaa asuinmaahansa vähintään kerran viikossa

muu kuin rajatyöntekijä = Henkilö, joka asuu muussa maassa kuin työskentelymaassa ja palaa asuinmaahansa harvemmin kuin kerran viikossa, mutta jonka kuitenkin katsotaan asuvan muussa maassa kuin työskentelymaassa.

7.2 Rajatyöntekijän työttömyysturva

Työttömyysvakuutus on otettava siinä maassa, missä henkilö työskentelee.

Osittain työttömän ja lomautetun tulee ilmoittautua työnhakijaksi ja hakea päiväraha työskentelymaasta. Työttömyyskorvauksen maksaa työskentelymaan työttömyyskassa.

Kokonaan työttömän rajatyöntekijän, jonka työsuhde on katkennut, pitää ilmoittautua työnhakijaksi asuinmaansa työvoimatoimistoon, ja hän saa työttömyyspäivärahan asuinmaansa kassasta.

7.3 Muun kuin rajatyöntekijän työttömyysturva

Työttömyysvakuutus on otettava siinä maassa, missä henkilö työskentelee.

Osittain työttömän ja lomautetun tulee ilmoittautua työnhakijaksi työskentelymaassa ja hakea päivärahaa työskentelymaan työttömyyskassasta.

Jos henkilö jää kokonaan työttömäksi, hän voi valita jääkö hän työnhakijaksi ja saa päivärahan työskentelymaan kassasta vai palaako hän asuinmaahansa ja saa päivärahan asuinmaansa kassasta.

7.4 Esimerkki

Rajatyöntekijä (ei työhistoriaa Suomessa) asuu Kemissä ja on ollut työssä Haaparannassa ruotsalaisen kassan jäsenenä yhden vuoden. Hän jää kokonaan työttömäksi ja voi liittyä suomalaiseen kassaan ja saada ansioon suhteutettua päivärahaa työskentelemättä päivääkään Suomessa.

7.5 Liiton jäsenmaksu

Mikäli jäsen asuu Suomessa, mutta työskentelee toisessa EU/ETA – maassa, on hän vakuutettuna työskentelymaassaan ja jäsen voi hakea liiton alennettua jäsenmaksua (vuonna 2012 144 euroa). Mikäli jäsen taas asuu ulkomailla, mutta työskentelee Suomessa, on hän vakuutettuna Suomessa ja jäsenmaksu on normaali (vuonna 2012 288 euroa).

8. Lisätietoja

- Liiton toimistosta voi tilata julkaisua ”Ulkomaantyöntekijän opas”.
- Erityiskoulutettujen työttömyyskassa (09) 7206 4343, <http://www.erko.fi>
- Työttömyyskassojen yhteisjärjestö <http://www.tyj.fi>
- Kela <http://www.kela.fi>
- Eläketurvakeskus <http://etk.fi>
- Työ- ja elinkeinotoimistot <http://www.mol.fi>
- Sinun Eurooppasi - portaali <http://ec.europa.eu/youreurope/>
- EURES- ammatillisen liikkuvuuden portaali <http://ec.europa.eu/eures>